

Beheer in de geest van de Zusters van Barmhartigheid van Ronse Leven en vooral laten leven op privé- park middenin Eindhoven

Het Glorieuxpark is 12 ha groot en ligt middenin Eindhoven. Een bijzondere plek voor een privé-landgoed van een congregatie van zusters, waar buitenstaanders alleen op afspraak mogen wandelen. Tuinbaas Harrie Theunissen beheert het landgoed met de blik op de lange termijn. Daarbij gaat het om de gezondheid van bomen en andere planten, maar ook om het leven in harmonie met Moeder Aarde en al haar schepselen.

TEKST EN FOTO'S Peter Bennink

Zeg, hoe lang heb je eigenlijk uitgetrokken voor het interview?" Vraagt Harrie Theunissen me over de telefoon als we een afspraak maken. „Nou, meestal is het in anderhalf uur wel klaar, maar als je weinig tijd hebt, dan moet het in een uur ook wel kunnen hoor", antwoord ik. „Nee, nee, ik bedoel het juist de andere kant op. Denk je dat je er ook wel drie uur voor uit kunt trekken? Ik heb namelijk een heleboel te vertellen!"

En veel te vertellen heeft Theunissen. Hij is één van die vakmensen die geen dingen doet omdat het nou eenmaal zo hoort, maar zelf observeert, nadenkt en zijn eigen plan trekt.

We spreken elkaar op een ijsig koude ochtend in het Glorieuxpark in Eindhoven. Eerst drinken we koffie in de Finse kota die verscholen ligt in het parkbos. Het water kookt op de houtkachel die middenin de houten hut staat. „Ik kom hier graag, de sfeer is prettig en mensen voelen zich hier meteen op hun gemak."

Theunissen vindt het belangrijk om ervoor te zorgen dat mensen zich prettig

voelen: „Ik werk het liefst met mensen van de sociale werkplaats. Er zijn er hier twee die dol zijn op schoffelen en één die het liefst de hele dag met een kar afval en snoeihout en zo wegbrengt. Nou, dat mogen ze dus van mij doen. Met zijn drieën kosten ze hetzelfde als één hovenier, en nu maak ik voor hetzelfde geld dus drie mensen gelukkig." Door mensen tegemoet te komen in hun wensen, houdt hij ze tevreden en loyaal: „Hetzelfde geldt voor vrijwilligers. Die zijn allemaal verantwoordelijk voor iets waarmee ze een binding hebben. Eén houdt de pluktuin bij, een ander zorgt dat alle beelden schoon en tiptop in orde zijn en een derde houdt alle dierenleven op het terrein bij. Daar heb ik allemaal geen omkijken meer naar."

De dingen zo aanpakken dat hij er zo min mogelijk omkijken naar heeft, loopt als een rode draad door het werk van Theunissen heen. Zes jaar geleden kwam hij als tuinbaas in dienst om het park waar achterstallig onderhoud was, te herstellen naar het ontwerp van Jules Buysens uit 1912.

De oevers van de grote vijver worden niet kortgemaaid. Zo ontstaat een habitat voor veel insecten én een barrière voor blad zodat er minder blad in de vijver terechtkomt.

Veel rododendrons zijn afgezet. Op sommige plekken, zoals hier, is dat gebeurd om zichtlijnen te herstellen. Op andere plekken om de verdamping van de planten te beperken zodat ze droge perioden beter doorkomen.

'Een tuinbaas denkt in periodes van honderd jaar'

„Er werden hier voor die tijd weleens hoveniers aan het werk gezet, maar er was geen tuinbaas. Een hovenier wordt ingehuurd om klussen te doen, graskanten te steken of de vuurdoorn knippen. Maar een tuinbaas denkt aan de toekomst. Niet in periodes van een jaar, maar honderd jaar.”

Een van de eerste dingen die Theunissen deed, was de graafmachine ter hand nemen. Overal maakte hij ondiepe kuilen, waardoor het regenwater in de grond zakt in plaats dat het oppervlakkig afstroomt. „Ik zag bijvoorbeeld bij de laan met grote zilveresdoorns dat de bomen die aan de lage kant van de laan stonden goed groeiden, maar de bomen die aan de hoger gelegen kant stonden hadden het moeilijk. Doordat het regenwater nu ter plekke in de grond zakt in plaats van naar het laagste deel stroomt, herstellen de bomen zich.”

Overal in het park is deze vorm van watermanagement te zien. In het parkbos ligt een stelsel van slootjes en vijvertjes die 'van buitenaf' worden aangevuld. „Daarover heb ik afspraken gemaakt met het waterschap.”

Bomen herstellen

Het resultaat is dat de planten steeds minder last hebben van droogte, en dat bomen die voorheen te lijden hadden onder droogte hiervan herstellen. Theunissen spreekt over 'schoteltjes water' die hij op deze manier door het hele park verspreidt.

„Toen ik begon met het maken van die kuilen, had iedereen er commentaar op, maar als je erover nadenkt is het hartstikke logisch.” Het maakt voor Theunissen duidelijk dat je niet klakkeloos moet doen wat je geleerd hebt op school, maar zelf observeren en nadenken over wat je ziet gebeuren. „Dat is ook het mooie van tuinbaas zijn in plaats van hovenier. Je leert de tuin door en door kennen en ziet precies welk effect je ingrepen hebben.”

Een ander voorbeeld hiervan is het rui-

Harrie Theunissen voor een muur van stammen die overgroeid wordt door klimrozen. In principe verlaat niets het terrein. Gezaagd hout dient op deze manier als schuil- en nestelplaats voor allerlei leven. „En in de zomer ziet het er hartstikke mooi uit.”

Plekken waar veel onkruid groeit, krijgen een laag houtsnippers van eigen terrein. Dat onderdrukt de onkruidgroei en bespaart zo veel werk.

De Finse kota met in het midden een houtkachel is het sfeervolle onderkomen waar Theunissen koffie drinkt. „De sfeer is hier altijd prettig. We nemen hier ook wel eens exams af voor treeworkers, de spanning van de kandidaten is meteen veel minder als ze hier binnenkomen.”

De levenstuin is een labyrint van halfverharding en stroken beplanting. Er staan kunstwerken met afgietsels van gevouwen handen. Als je de hele route aflegt van buiten naar binnen, kom je bij een prieel met een eeuwige vlam.

men van blad. „Op school heb ik geleerd om tuinen een winterbeurt te geven. Het blad ruimen en in het voorjaar bemesten. Zo verdien je wel twee keer geld, maar voor de tuin is het niet goed.”

In het Glorieuxpark wordt het blad op de gazons zo snel mogelijk verwijderd, maar in de borders moet het blijven liggen. „Je hebt zo een natuurlijke voeding en vorstbescherming voor het bodemleven. Daarbij werkt het ook nog onkruidonderdrukkend. Overtollig blad brengen we naar plekken met een hoge onkruiddruk, zodat we daar minder werk aan hebben.”

Werk besparen

Slimme manieren bedenken om werk te besparen, blijkt een belangrijk element te

zijn in de manier waarop Theunissen naar zijn werk kijkt. De tuinbaas leidt me rond door het park van 12 hectare, dat een oase van rust is binnen de ringweg van Eindhoven.

We lopen langs de grote vijver, die volgens Theunissen steeds dichtgroeide met riet. „Toen heb ik een paar jaar geleden het riet onder water afgemaaid, en 12 kilo graskarpers uitgezet. Het riet maakt sappige groene scheuten onder water waar de graskarpers dol op zijn. 'Onderwaterkoeien' worden ze ook wel genoemd. Nu is er een evenwicht en hebben we nog wel wat riet, maar niet teveel.”

We wandelen verder langs een grote partij rododendrons die op zo'n anderhalve meter zijn afgezet en inmiddels weer zo'n 30 cm schot hebben gemaakt. „Rododendrons wortelen heel ondiep en hebben snel last van droogte. De struiken hier waren wel vier meter hoog; veel te groot voor de beperkte hoeveelheid water die ze in de bovenlaag van de bodem konden vinden. Ik heb ze dus zeker met de helft ingekort en ze hebben de droogte prima doorstaan.”

In principe wordt er van het terrein niets afgevoerd. Snoeihout en stammen

van gerooide bomen stapelen Theunissen en zijn mannen op tot muurtjes van hout die allerlei soorten leven aantrekken. „Er zit echt van alles in, vooral heel veel salamanders die erin overwinteren. Het scheelt ook heel veel gesleep met takken als je alles in de buurt kunt opstapelen en die tijd kun je weer aan leuke dingen besteden.”

Een van die leuke dingen is het creëren van allerlei biotopen voor leven in het park. De insectenvereniging en paddenstoelenspecialisten ontdekken er steeds weer nieuwe soorten.

Verspreid over het bos heeft Theunissen een stuk of veertig flinke plantschalen omgekeerd in de strooisellaag ingegraven. „Zo heb je een droge holte waarin allerlei dieren een schuil- of nestelplaats kunnen vinden.” Ook hangen er tientallen vogelhuisjes. „Van steen zodat ze koel blijven en de spechten ze niet kapotmaken”. Van boomstammetjes bouwde Theunissen een schuilplaats voor vossen die inmiddels bewoond is.

Het past allemaal in de filosofie van de zusters die eigenaar zijn van het park (zie kader): 'Leven in harmonie met Moeder Aarde en al haar schepselen.' <

'Je ziet precies welk effect je ingrepen hebben'

Nooit opkronen als het niet nodig is!

In tegenstelling tot veel andere buitenplaatsen hebben de beuken op Glorieuxpark geen last van verdroging. Naast de goede watervoorziening komt dat volgens Theunissen doordat hij de bomen niet opkroont. „Als je de bomen opkroont, dan warmt de grond eronder op door de zon. In de kroon wordt het daardoor warmer waardoor bomen eerder uitdrogen. Het blad wordt kleiner, waardoor er nog meer zon in de kroon komt en ze nog verder uitdrogen en uiteindelijk leggen ze het loodje. Hier is het beukenblad hartstikke groot!”

Een ander voordeel van niet opkronen is volgens Theunissen dat grasmaaiers er niet onderdoor kunnen. „Daarmee rijd je de bodem dicht. Als je met een grote auto onder de bomen door zou rijden, verklaart iedereen je voor gek, maar het mag wel met een grasmaaier van 1.500 kilo.”

Maar Theunissen heeft nog meer redenen om bomen niet op te kronen: „Ik vind het beeld ook mooier. Als bomen in een park tot op de grond vertakt zijn, kun je niet in één keer alles overzien. Dat geeft een spannender beeld. Daarbij hebben ze ook meer biomassa en leggen dus meer CO₂ vast.”

In het rabattenbos kan de natuur grotendeels zijn gang gaan. Hier wordt nauwelijks onderhoud gepleegd. Ook omdat de gevaarstelling laag is. Dode bomen blijven staan en bieden ruimte aan onder meer spechten. Ook nestelt een paar buizerds in het rabattenbos en foerageert hier regelmatig een ijsvogel.

De Glorieuxgemeenschap

De bewoners van het Glorieuxpark vormen de Glorieuxgemeenschap die is gebaseerd op de spiritualiteit van de 19e eeuwse Vlaamse katholieke priester Stefaan Modest Glorieux en de leefregels van de Zusters van Barmhartigheid van Ronse. De filosofie van de congregatie van zusters heeft zijn weerslag op het (groen-) beheer van het terrein. De zusters streven ernaar om te leven in harmonie met Moeder Aarde en al haar schepselen.

Daarom liggen er bijvoorbeeld duizenden zonnepanelen op de daken en zijn alle gebouwen voorzien van de modernste energiesystemen en zijn ze extreem energie-efficiënt.

Theunissen vult deze filosofie onder meer in door overal de voorwaarden te scheppen voor dieren en ander leven om zich te vestigen. Ook gaat het (groen)beheer zoveel mogelijk volgens cradle-to-cradle principes.

Producten en middelen zoals blad, hooi en snoeihout worden hergebruikt en de milieubelasting is zo laag mogelijk. De vrijwilligers en hoveniers werken op het terrein waar het kan enkel met accugereedschap.

Met een graafmachine heeft Harrie Theunissen overal in het landgoed reliëf aangebracht. Vaak gaat het om subtiele laagtes die nauwelijks opvallen. Het doel hiervan is het verdelen van regenwater. „Anders krijgen de bomen op hogere delen niets en stroomt alles af naar de lager gelegen delen.” Door overal in het park ‘schoteltjes’ met water klaar te zetten, zakt het water ter plekke in de bodem en hebben bomen in droge periodes voldoende vocht tot hun beschikking.